

Bulletin

Skálův institut 2005

– Primární prevence

Skálův institut Praha 2, Apolinářská 4

Úvod

V tomto Bulletinu najdete závěrečné práce frekventantů jednoletého kurzu Skálova institutu

Primární prevence drogových a jiných závislostí (pro školní metodiky prevence a další pracovníky v oblasti primární protidrogové prevence)

Práce obsahují projekty, které byly prezentovány na závěr tohoto kurzu. Byly ponechány v originální podobě.

DCHB – Oblastní charita Žďár nad Sázavou

PONORKA – centrum prevence

Okružní 1, 591 01 Žďár nad Sázavou
Tel: 566 629 319, mobil: 777 755 436
e-mail: ponorka.zdar@caritas.cz

Téma:

**Komplexní primárně preventivní program sociálně
nežádoucích jevů pro základní školu**

Vypracovala: Kateřina Cahová

Ponorka – centrum prevence

Okružní 1, 591 01 Žďár nad Sázavou
Tel.: 566 629 319
Mob.: 777 755 658

e-mail: katka.cahova@email.cz ; ponorka.zdar@caritas.cz

Komplexní primárně preventivní program sociálně nežádoucích jevů pro základní školu

Ponorka – centrum prevence se svým programem snaží aktivně působit na poli prevence vybraných sociálně patologických jevů. Její hlavní náplní v preventivním působení je realizace převážně dlouhodobých programů. Tato činnost se uskutečňuje ve spolupráci a za podpory okresní školské metodičky prevence p.Linhartové z Pedagogicko psychologické poradny ve Žďáru nad Sázavou.

Cíle preventivního programu

Cílem tohoto programu je vést děti k tomu, aby si samy odpovídaly na nejrůznější otázky týkající se sociální adaptace a komunikace. Prevencí chceme ovlivňovat postoje dětí tak, aby se vyhnuly násilnému a nesociálnímu chování, manipulaci a jinému patologickému chování (šikánování, užívání drog, sex. promiskuita apod.). Projekt tak přispívá k prevenci kriminality a počtu experimentátorů s drogami. Prostředkem je nejen přímé zabývání se problémovými skutečnostmi, ale hlavně posilování zdravého sebevědomí a zodpovědnosti, upevňování a posilování pozitivních hodnot a postojů, kvalitní a rozvíjející se komunikace a tolerance. Program také naplňuje požadavky pro minimální preventivní program, jak to požaduje MŠMT.

Naše práce na škole

Při naší práci na školách si uvědomujeme potřebnost co nejužší spolupráce s řediteli, výchovnými poradci a učiteli. Jen tak může být naše činnost na škole opravdu přínosná a nebýt jen oním příslovečným plácnutím do vody. Vítáme proto jakýkoli zájem pracovníků o naši činnost a konkrétní působení.

Naším záměrem je pravidelné setkávání s výchovným poradcem/výchovnou poradkyní a třídními učiteli/učitelkami. Při těchto setkáních bychom se navzájem informovali o problémech dané třídy, o našem programu a jeho průběhu a o konkrétnějším zacílení naší práce. Po realizaci každého bloku dostane třídní učitel a výchovný poradce zápis z průběhu bloku.

Metody a způsob práce

Programy jsou realizovány výrazně aktivní formou s metodami jako brainstorming, diskuse, dramatizace, empatie, simulační hry aj. Tím se docílí aktivní činnosti jednotlivců a spolupráce ve skupině.

Program je realizován dvěma lektory, jež se střídají ve vedení programu. Ten, co zrovna aktivně nevede program, může více vnímat atmosféru ve třídě, všimnout si jak třída funguje (zapojování se a postavení jednotlivých žáků v třídním kolektivu) a podle potřeby do programu vstupovat. Protože je velký důraz kladen na komunikaci a zapojení všech žáků (tedy cíleně i outsiderů), je přítomnost dvou lektorů velmi důležitá. Umožňuje to větší kolektivy dělit i na menší skupiny, kde lze kvalitněji realizovat program.

Rozvržení

Celý čtyřletý program je rozdělen na osm hlavních bloků, přičemž na každé pololetí připadá 1 blok v délce tří vyučovacích hodin.

Popis čtyř navazujících bloků:

1. *Důležité já* – Program je zaměřen na lepší sebepoznání žáků a jejich sebevýchovu. Cílem je podpora pozitivního pohledu na sebe sama a individuálního sebepřijetí. To je nutným předpokladem pro prevenci manipulace, patologického řešení situací, násilného a nesociálního chování. Nepřijetí sebe sama je u žáků silným podnětem k realizaci extrémních a patologických řešení svých problémů.
2. *Integrovaná třída* – Cílem programu je posilování dobrých vztahů a podpora pozitivní atmosféry ve třídě. To se docílí lepším seznámením žáků, jejich aktivní spoluprací i vytvářením dovedností v komunikaci. V celkovém kontextu jde o pozitivní formování třídního kolektivu, který je pro žáky bezpečným místem, které jim pomůže vyhnout se rizikovému, společensky nežádoucímu chování, např. šikanování nebo záškoláctví.
3. *Já versus droga* – Tento program je zaměřen na prevenci zneužívání legálních i nelegálních návykových látek. Žáci jsou vedeni k uvědomění si pozitivních hodnot a skutečností, které jsou v protikladu k návykovým látkám. Upevňuje se třídní kolektiv, jež je spolu s případným včasným podchycením nežádoucích projevů chování důležitým stavebním kamenem prevence. Dalšími body programu je praktický trénink obrany před manipulací (návčik odmítání), trénink odpovědnosti za vlastní rozhodnutí a podpora schopnosti vyrovnávat se s neúspěchem.
4. *Sám jsem nežil a sám žít nebudu* – Tento blok je zaměřen na užší sociální kontakty, než je třídní kolektiv. Obsahem jsou dvě hlavní témata. Prvním je primární rodina (případně ti, co se o žáka starají). Techniky zaměřené na toto téma si kladou za cíl posílit pozitivní prvky v soužití dětí a rodičů a dosáhnout hlubšího porozumění mezi sebou. Druhým tématem jsou vznikající partnerské vztahy. Při tomto tématu se nejprve zabývají rozdíly mezi děvčaty a chlapci a to kladně i záporně vnímaných, dále si vyjasňují vzájemné problémy a rozdílné pohledy na totožné skutečnosti. Na to se navazuje technikami a diskusemi na téma partnerských vztahů a sexuality.

Tyto čtyři bloky se zrealizují během dvou školních roků. V dalších dvou letech je zaměření bloků tématicky shodné, ovšem jejich náplň je obměněna a přizpůsobena větší vyzrálosti žáků. Tímto spirálovitým postupem umožňuje obsáhnout nemalé množství témat, a zároveň u nich jít do dostatečné hloubky a rozvíjet je.

Mezi první a druhý blok (resp. čtvrtý a pátý) je možné vložit dvouhodinový program, jehož hlavní náplní je vyšetření třídního kolektivu metodou tzv. sociometrie. Ta umožní blíže zachytit vztahy ve třídě a lépe zacílit práci na vztahové problémy v třídním kolektivu.

Struktura bloku

Všechny bloky mají rámcově stejnou strukturu (kostru).

- (a) Na samém začátku se žákům představíme, řekneme jim proč přicházíme a stručně jim nastíníme, co budeme dělat.
- (b) Pak následuje tzv. rozehrávací hra, jež žákům umožňuje odpoutat se od běžných školních stereotypů.
- (c) Následuje hlavní technika, při které se žáci interaktivními metodami přiblíží zajímavou a poutavou formou k zadanému tématu.

- I. Uvedení techniky – Děti jsou vtaženy do hry zajímavou a nenásilnou formou.
  - II. Realizace techniky interaktivním způsobem.
  - III. Po ukončení techniky následuje rozbor techniky. Jde o nejdůležitější část celého bloku. Zde se hovoří nejen o tom co se dělo, ale také se často otevřou související témata, jež zrovna kolektiv nějakým způsobem “pálí”. Žáci se také učí komunikovat a respektovat názor druhého.
  - IV. Technika se ukončí shrnutím.
- (d) Předposlední částí programu je tzv. pozitivní technika. Jejím cílem je děti povzbudit a posílit jejich sebevědomí – čehož se jim v běžném životě mnohdy příliš nedostává. Odnášejí si tak z programu např. papír, na němž je uvedeno spoustu dobrého z toho co umějí a co je na nich pozitivního. Tato technika mívá velký úspěch a bývá žádaná.
- (e) Na samém závěru si děláme různou formou zpětnou vazbu, jež nám umožňuje reflektovat potřeby třídy a naše vlastní působení, ale i hodnotit celý program.

Hodnocení

Velká váha při realizaci preventivních programů je položena na reflexi proběhlého programu a hodnocení jeho úspěšnosti. Tato data jsou primárně velmi důležitá pro nás, jelikož nám umožňují témata a program lépe zacílovat na konkrétní třídy a žáky a tím zlepšovat kvalitu práce. Dále jsou tyto výsledky důležité pro zadavatele – samotnou školu – a subjekty, jež se případně podílejí na spolufinancování projektu.

**Komplexní program
primární prevence drogových a jiných závislostí
pro II. stupeň základních škol**

Vypracovaly: Olga Chytilová, Bc. Marcela Klusáková

D – STOP (Centrum prevence)

Masarykovo náměstí 299, 593 01 Bystrice nad Pernštejnem

Tel: 566 550 128

mobil: 777 755 659

e-mail: dstop.bystrice@caritas.cz

Komplexní program primární prevence je variabilní, lze každou jeho část využít i samostatně dle požadavků jednotlivých škol.

Adaptační kurz pro 6 třídy ZŠ a 1. ročníku (primy) víceletého gymnázia

Cíl:

- seznámení se s novým kolektivem
- odstranění bariér a předcházení konfliktům mezi žáky
- rozvinutí vzájemných vztahů a sžití se s kolektivem
- upevnění role třídního učitele

Formy realizace:

- 3 - denní pobytový program mimo prostory školy
- při realizaci se využívají formy a techniky zážitkové pedagogiky (interaktivní hry)
- aktivní zapojení třídního učitele do programu kurzu
- spolupráce s rodiči
- účast psychologa

Výstup:

Z každého kurzu je vypracována závěrečná zpráva, která obsahuje program kurzu, hodnocení lektorů, účastníků, třídního učitele, dalšího pedagoga a rodičů.

Faktory významně ovlivňující úspěšnost programu:

- realizace kurzu na začátku působení nového třídního kolektivu (začátek školního roku)
- 100 % účast všech žáků třídy
- úzká spolupráce lektorů a třídního učitele
- informace o třídním kolektivu, ze kterého žáci přicházejí

Na adaptační kurz navazuje dlouhodobý program primární prevence drogových závislostí a sociálně patologických jevů.

Témata drogového bloku:

- Tabák
- Alkohol
- Marihuana
- Nelegální drogy

Témata sociálního bloku:

- Já, my, oni
- Komunikace v mezilidských vztazích
- Sexualita a partnerský vztah
- Umím nést odpovědnost za svá rozhodnutí?

Popis drogového bloku:

Cíl:

- Zjištění postoje žáků k zneužívání návykových látek.
- Předání pravdivých – objektivních informací o drogách /historie: vnímání změny postoje společnosti k jednotlivým drogám, účinky – stručné pojmenování, následky – s důrazem na negativa/.
- „**Normální je drogy nebrat!**“: zdůraznění zdravého životního stylu /vyloučení či oddálení vlastní zkušenosti s drogou do pozdějšího věku dítěte/ a kvalitního trávení volného času.

Formy realizace:

- dvouhodinové besedy v prostorách školského zařízení
- při realizaci se využívají formy a techniky zážitkové pedagogiky
- program vedou dva lektori

Výstup:

Hodnotící závěrečná zpráva z průběhu besed obsahující podrobné informace o obsahu, hodnocení lektorů a účastníků, doporučení pro další práci s žáky.

Popis sociálního bloku:

Cíl:

- předcházení sociálně patologickým jevům, které mohou vést až k zneužívání návykových látek
- rozvoj sociálních dovedností s jejich praktickým nácvikem

Formy realizace:

- čtyřhodinové programy v prostorách Centra prevence D-STOP
- při realizaci se využívají formy a techniky zážitkové pedagogiky
- program vedou dva lektori

Výstup:

Hodnotící závěrečná zpráva z průběhu programu obsahující podrobné informace o obsahu, hodnocení lektorů a účastníků, doporučení pro další práci s žáky.

Já, my, oni

Já - moje osobnost a můj pohled na ostatní

My - naše třída nebo skupinky v naší třídě

Oni - ti ostatní, kteří do naší skupinky nepatří nebo já nepatřím do jejich

- učitelé, rodiče nebo ti, co mi nerozumí

Komunikace v mezilidských vztazích

Vysvětlení pojmu „komunikace“, rozdělení na verbální a neverbální a jejich nácvik.

Umění říci „ne“, nenásilné řešení sporů, schopnost: naslouchat druhým a přijímat kompromisy.

Hlubší poznávání spolužáků, upevňování kladných vztahů ve skupině.

Sexuální a partnerský vztah

Vysvětlení pojmu „sex“. Vymezení sociálních a pohlavních rolí ženy a muže, jejich pozitivní přijetí, předsudky v chápání jednotlivých rolí. AIDS a pohlavní choroby.

Umím nést odpovědnost za svá rozhodnutí?

Umět se svobodně rozhodnout a nést následky svého rozhodnutí, ať kladné či záporné.

Jak se správně rozhodnout? Co k tomu potřebuji znát? Jak se vyrovnat s neúspěchem?

Minimální preventivní program ZŠ Kamínky 5, šk. rok 2004/2005

1. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Jsme škola sídlištního typu, což s sebou přináší zvýšené riziko možného výskytu sociálně-nežádoucích jevů. Proto pozorně monitorujeme všechny vlivy prostředí a rizikové faktory, které na děti působí, reagujeme na ně a snažíme se, aby se děti na naší škole cítily bezpečně. Máme širokou nabídku volnočasových aktivit, zároveň si však uvědomujeme, že není dostatečně účinné realizovat preventivní aktivity pouze jako volnočasové, a proto v rámci vyučování vedeme děti k osvojení si zdravého životního stylu již od 1. třídy. Na škole stále pracujeme na vytvoření pozitivního sociálního klimatu, atmosféry vzájemné důvěry, tolerance a respektu mezi žáky a kantory. Většina učitelů na naší škole není pro děti mentorem, nýbrž partnerem a průvodcem při objevování nových poznatků v procesu vzdělávání. Děti vědí, že kromě povinností mají na škole také svá práva; jsou vedeny k samostatnosti, tvořivosti, uvědomování si morálních hodnot, utváření svých vlastních hodnotových žebříčků, rozvíjení dobrých vzájemných vztahů v kolektivu, zdravému sebeprosazení, sebedůvěře, sociálním a komunikačním dovednostem – a to jak učiteli, tak i prostřednictvím objednaných programů u spolupracujících institucí. Rovněž se na škole snažíme v dětech pěstovat vědomí toho, že každé z nich je osobností, která je svým způsobem jedinečná. Děti se tak dopracují k pojmu hodnoty vlastní osobnosti. Značně se tím zužuje například pole působnosti pro případné původce šikany, neboť zdravě sebevědomé dítě rozhodně není snadnou obětí pro agresora. Proto se nám úspěšně daří větším projevům šikany a dalších soc.-než. jevů předcházet a uspokojovat tak jednu ze základních potřeb dítěte – potřebu jistoty a bezpečí.

Jsme si vědomi toho, že v žádném případě neuchráníme děti od všeho zlého, ale v naší práci jde především o to, předat dětem veškeré potřebné informace a vést je k tomu, aby se na jejich základě dokázaly ve svém životě rozhodnout pro správnou cestu. Konečná volba, zda vzít či nevízt drogu, či se dopustit jiného soc.-než. jednání, je totiž vždy na nich. Proto je tak důležité s dětmi diskutovat o „pro a proti“, vyslechnout si jejich názor, dát jim najevo, že si vážíme toho, jak jsou otevření a ochotní hovořit.

2. Charakteristika minimálního preventivního programu

Minimální preventivní program vytváří předpoklady pro primární prevenci zneužívání návykových látek a dalších sociálně nežádoucích jevů. Odpovědný garant programu je Bc. Irena Machalová, učitelka ZŠ Kamínky 5, která zastává funkci školního metodika preventivních aktivit.

Odborné předpoklady:

- odborné semináře s osvědčením
- semináře a další akce týkající se dané problematiky řízení preventivních akcí na škole
- vedení příslušné evidence (Deník preventisty, podklady pro MPP a jeho hodnocení, hodnocení dotazníků vyplněných TU)

	Primární prevence drogových a jiných závislostí (pro školní metodiky prevence a další pracovníky v oblasti primární protidrogové prevence)	80 hodin	Skálův institut, Poradenské centrum Sládkova 45
Již absolvováno	Postgrad. vzdělávání ŠMP	60 hodin	PF MU
	Pravidelné schůzky ŠMP		Poradenské centrum Sládkova 45
	OSV A – Dokážu to?	20 hodin	ŠS MU Šlapanice
	Kouření a já	20 hodin	LF MU – Ústav preventivního lékařství
	Drogové a nedrogové závislosti	4 hodiny	Ústav pro DVP Vyškov
	Šikana ve škole	3 hodiny	Ústav pro DVP Vyškov
	Šikana a trestně-právní ochrana dětí a mládeže	4 hodiny	TSM, spol. s r. o.
	Prevent. interakt. programy	3 hodiny	Zdrav. ústav Brno
	Metodika os. rozvoje v oblasti soc. – pat. jevů	40 hodin	Poradenské centrum Sládkova 45
	Prevence a řešení šikany	12 hodin	PC Křížová 22
	Prevence drogových závislostí	40 hodin	I. E. S. – Sdružení podané ruce
	Práce s problémovými žáky a rodiči	4 hodiny	Poradenské centrum Sládkova 45
	Záškoláctví	2 hodiny	Poradenské centrum Sládkova 45
	Speciální techniky sociální práce pro pedagogy	16 hodin	Ústav psychologického poradenství a diagnostiky
	O problémech výživy	24 hodin	PC Křížová 22
	O drogové prevenci	2 hodiny	PC Křížová 22
Problémy žáků s SPU	14 hodin	VS CDV MU	

Spolupráce na realizaci programu:

- s vedením školy (Mgr. Pavel Petr, Mgr. Zdena Ticháčková)
- s výchovným poradcem pro II. st (Mgr. Jaroslava Frišhansová) a I. st. (Mgr. Anna Široká)
- s TU I. a II. st. a učiteli jednotlivých předmětů (Rv, Ov, Př, Čj, Tv, Vv)

V případě výskytu závažného problému TU informuje ŠMP, VP a vedení školy. Společně se dohodnou na řešení problému. Rovněž je možné dohodnout spolupráci s organizacemi, které se specializují na problematiku sociálně patologických jevů.

3. Cíle minimálního preventivního programu

I) Dlouhodobé cíle

- pokračovat ve výchově ke zdravému životnímu stylu, pracovat i nadále na dobrém klimatu ve třídách a pozitivní atmosféře celé školy
- rozšíření nabídky volnočasových aktivit nabízených školou
- založení školního klubu
- další vzdělávání ŠMP

II) Střednědobé cíle

- pravidelné mapování situace ohledně soc.- než. jevů na škole
- zlepšení spolupráce s rodiči, postupné odbourání přesvědčení „mému dítěti se to stát nemůže“, besedy rodičů s odborníky
- zvýšit zainteresovanost TU v prevenci
- prohloubení spolupráce se spádovými MŠ, besedy ŠMP s rodiči budoucích prvňáčků
- zorganizování dalších multikulturních akcí pro žáky naší školy
- snaha o získání grantu na pobytovou akci žáků 9. tř. s cílem vybavit děti před odchodem na SŠ uceleným balíčkem vědomostí týkajících se sociálně nežádoucích jevů a dovednostmi, jak se před vlivem soc.- nežádoucích jevů chránit
- snaha o získání grantu na založení školního klubu pro žáky II. stupně

III) Krátkodobé cíle

- stanovení konzultačních hodin ŠMP, seznámení II. st. s osobou preventisty a tím, co jim může nabídnout
- postupné setkávání preventisty s žáky I. stupně prostřednictvím preventivního působení v rámci rozvrhu preventisty ve čtvrtek 3. hodinu, seznámení s osobou preventisty a tím, s čím se na něj mohou obracet, hry zaměřené na vztahy v kolektivu a prevenci sociálně nežádoucích jevů,
- aktivity dle přání třídních učitelů a samotných dětí
- pravidelné seznamování kolegů s novinkami a informacemi z oblasti prevence soc.-než. jevů na PR a prostřednictvím nástěnky ve společné sborovně
- založení týmu dětí, které by preventistovi pomáhaly s realizací prožitkových aktivit a her pro vrstevníky a děti I. stupně
- vzdělávání ŠMP v rámci nabídek organizací zabývajících se prevencí soc.- než. jevů pro rok 2004/2005
- rozšíření kontaktů na instituce, organizace a odborníky zabývající se soc.- než. jevy
- budování knihovny a videotéky pro potřeby preventisty a ostatních pedagogů
- informování rodičů a veřejnosti o realizaci MPP, dostupnosti ŠMP a úspěších dosažených v prevenci na třídních schůzkách a prostřednictvím Lískáčku – Zpravodaje městské části Brno - Nový Lískovec

- pokračovat v boji proti kouření cigaret a marihuany
- prevence požívání alkoholických nápojů
- další preventivní akce objednané na základě přání TU a dětí z jejich tříd
- vedení záznamů (deník preventisty) o doposud realizovaných krocích a aktivitách v prevenci, pravidelné vyhodnocování informací získaných od TU jak ústně, tak z vyplněných dotazníků
- pravidelné každoroční mapování výskytu soc. – než. jevů na škole
- využití nové možnosti primární prevence na internetu www.odrogach.cz – výukový program zaměřený na primární prevenci, individuální a skupinové testy (na objednávku učitele) s možností následného chatu s odborníkem
- pokračování v úzké spolupráci se Zdravotním ústavem Brno – programy Hubneme s Bumbrlínkem pro děti a Prevence osteoporózy pro ženy + preventivní programy pro děti
- kvalitně odučenná rodinná a občanská výchova, kterou od tohoto šk. roku povedou převážně třídní učitelé
- evaluace MPP

IV) Hodnocení

- zmapování situace na škole na začátku roku – Mapovací dotazníky
- čtvrtletně vyplňované dotazníky pro TU
- pohovory ŠMP s dětmi
- na konci roku dotazníčky pro děti týkající se návykových látek⇒

vyhodnotí

- A Kluby ČR = podklad pro MPP na další školní rok
- hodnocení preventivních programů z pohledu dětí, učitelů, lektorů

Na konci školního roku bude přiloženo konkrétní hodnocení toho, co se v rámci MPP povedlo a nepovedlo a přehled uskutečněných aktivit.

4. Zaměření minimálního preventivního programu

I) Pedagogický sbor

1. Uplatňovat protidrogovou strategii již od 1. ročníku, respektovat přitom věk i osobní zvláštnosti
2. Věnovat pozornost včasnému odhalování specifických poruch učení či jiných postižení
3. Soustavně věnovat individuální péči žákům s výukovými a výchovnými problémy i žákům talentovaným
4. Provádět systematickou profesní přípravu (TU, VP, učitelé Rv, Ov a dalších předmětů)
5. Vychovávat ke zdravému životnímu stylu
6. Učit děti základům etické a právní výchovy
7. Provádět výcvik sociálně patologických dovedností včetně odmítání nabídky drog
8. Využívání peer programů (pozitivního působení spolužáků)
9. Být informováni o poradenských možnostech na škole i mimo školu (konzultační hodiny VP a ŠMP, seznam odborných zařízení)
10. Aktuálně řešit jednotlivé případy problémového jednání ve spolupráci s VP, metodikem, vedením školy, rodiči
11. Pravidelně spolupracovat s odborníky (besedy, soutěže, ankety)

12. Zajišťovat materiály pro výuku a doplňovat nové informace v protidrogové problematice
13. Využívat literaturu a videokazety
14. Vzdělávání učitelů, účast na seminářích dle nabídky
15. Informovanost učitelů o základních příznacích užívání návykových látek a o jeho riziku

16. Znalost postupu v akutním případě po průkazném zjištění zneužívání návykových látek nebo v případě, že je žák prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování:
 ŘŠ nebo pověřený pracovník školy:
  - a) uvědomí rodiče
  - b) uvědomí ŠÚ
  - c) uvědomí oddělení péče o dítě sociálního odboru ÚMČ

- Projekty:**
- Dokážu to! (pedagogové I. i II. st.)
  - Trvalá obnova školy (ZŘ, ŘŠ)
  - Tvořivá škola

II) Žáci

1. Zapojení žáků do peer programu
2. Využití nabídky programů pro děti v rámci hodin RV, OV
3. Besedy s odborníky a preventivní programy pro děti – na žádost TU a dle zájmu žáků (TU mohou programy rovněž objednat sami-po uvědomění ŠMP, neboť mají nabídku programů vyvěšenu na nástěnce. Poté podají informaci o hodnocení kvality programu jak z jejich pohledu, tak z pohledu lektorů a dětí.)
4. Žákovské kolegium (zástupci tříd vyjadřují své názory k problematice školního roku a sdělují své poznatky na schůzkách s ŘŠ)
5. Účast žáků na výtvarných soutěžích tématicky zaměřených proti závislosti
6. Nabídka aktivit využití volného času:
  - kroužky
  - dle zájmu sezení na různá témata s metodikem preventivních aktivit
  - zapojení do soutěží
  - umístění stolu na tenis v odpočinkové zóně chodeb I. i II. stupně
  - půjčování knih ve školní knihovně a školní anglické knihovně
7. Zapojení dětí do výzdoby školy vlastními pracemi, pořádání vernisáží (Vv, Tp, Pč, keramika)
8. Návštěva filmových a divadelních představení, výstav a dalších pořadů
9. Nabídka vhodné literatury s protidrogovou tematikou a časopisů
10. Informování žáků prostřednictvím nástěnek s materiály k primární prevenci a k volbě povolání
11. Pořádání poznávacích zájezdů a exkurzí
12. Poradenské hodiny pro žáky – VP, ŠMP
13. Informovanost žáků o možnosti obrátit se na odborníky
14. ŠVP a výlety na stmelení kolektivu

III) Rodiče

1. Informovat na třídních schůzkách rodiče žáků o nebezpečí zneužívání návykových látek a seznámit je s MPP
2. Vysvětlovat nesprávnost a rizika postoje "Nás se ten problém netýká !"
3. Zdůrazňovat, že drogami jsou i cigarety a alkohol
4. Přesvědčovat rodiče o nutnosti organizovat a kontrolovat volný čas dětí
5. Seznámit rodiče s 10 kroky prevence
6. Doporučit rodičům literaturu a videokazety
7. Soustavně spolupracovat s rodiči problémových dětí
8. Sdělit rodičům konzultační hodiny VP a ŠMP prostřednictvím ŽK
9. Poskytnout seznam odborných zařízení
10. Informovat o postupu školy v případě zneužití drogy
11. Zjištění zájmu rodičů o besedu s odborníky zabývajícími se problematikou prevence soc.-než. jevů

Ostatní aktivity pro rodiče:

- **akademie**
- vánoční jarmark
- výstavy
- představení dramatického kroužku

Program primární prevence – Jan Všeticka

Studuji 5. ročník medicíny, zajímá mě psychiatrie. Už víc než rok chodím do Dětského diagnostického ústavu Brno, Hlinky probírat s dětmi otázky zdravého životního stylu, kouření, drogy, sexuální výchovu a podobně. Dr. Skácelová mi nabídla možnost vzdělávání v primární prevenci, které jsem rád využil.

Vzdělávací program mi v mé činnosti velmi pomohl. Už dřív jsem si uvědomoval, že nejdůležitější je motivace. Když děti nezaujmu, a to se stane dost často, mám pocit, že jsem tu zcela zbytečně.

V diagnostickém ústavu se soustředí problémové děti ze širokého okolí a získat je pro práci nebývá vůbec jednoduché. Děti je většinou 10 - 15, staré 10 - 15 let, často romského původu, sociálně slabších, často neumí moc číst a psát, což omezuje výběr aktivit.

Nejlepším prostředkem k získání pozornosti je hra. A právě v učení hrou a prožitkem jsem se (aspoň doufám) zdokonalil a našel mnoho her a námětů k práci.

Vybral jsem ty poznatky, které považuji za nejcennější a s jejich pomocí sestavil následující modelový program:

1. Představení : Chodím do ústavu jednou za 14 dní na 1 hodinu. Asi polovina dětí se vymění, takže se představím a řeknu, proč jsem přišel.
2. Rozehříváčka : Postavíme židle do kruhu a představujeme souseda

po levici. Nebo hrajeme různé hry se jmény, důležitý je pohyb, když se děti rozhýbou, mám naději, že je zaujmu.

3. Hlavní aktivita: Nejraději používám techniky, kde se kreslí nebo jinak výtvarně tvoří. Děti to baví a nejsou vyloučeni ti, co špatně čtou a píšou. Třeba jedna skupina maluje člověka co žije zdravě, druhá skupina nezdravě žijícího. Vymyslí jim jméno, životní příběh, pak srovnávají kdo je na tom líp a kdo má lepší perspektivu.

4. Zhodnocení: Společně se ohlédneme za tím, co jsme dělali. Shrňeme výsledky, ke kterým jsme došli. Také je možné vyjádřit pocity, které v nás technika vyvolala nebo posun v názorech a podobně.

5. Rozloučení : Pochválím děti, poděkuji za spolupráci a vyjádřím svůj dojem ze setkání. Pak se rozloučím a „navnadím“ děti na příště.

Takový průběh programu je samozřejmě ideální a málokdy se podaří, aby takto hladce proběhl. Zvláště těžké je získat spolupráci všech dětí. Přesto se snažím nerezignovat a otrávenosti pubertálních výrostků čelit dobrou náladou a úsměvem.

Bc. Lenka Obergruberová
(655909023)
SOU polygrafické
Jiříkovská 840/4
408 01 Rumburk

ÚVOD:

Jmenuji se Lenka Obergruberová, pracuji již přes dvacet let na domově mládeže při Středním odborném učilišti polygrafickém v Rumburku a čtvrtý rok pracuji na tomto učilišti jako metodik prevence sociálně – patologických jevů.

Školu navštěvuje cca 250 žáků, z toho je asi 100 žáků ubytovaných na DM, ostatní žijí v místě školy nebo dojíždějí z nejbližšího okolí. Škola je umístěna na malém městě, nepřevládá tu problém s drogami tvrdými, jako spíše s marihuanou, alkoholem a tabákem. Toto bylo ověřeno i dotazníkovým šetřením.

Na SOU polygrafickém je realizována prevence na základě **MINIMÁLNÍHO PROGRAMU PREVENCE SOCIÁLNĚ – PATOLOGICKÝCH JEVŮ**, platného od září 2003.

Hlavními dlouhodobými cíli tohoto MPP vycházejícími z výše zmíněných skutečností, je snížit procento žáků, kteří pravidelně i příležitostně kouří tabák i marihuanu a pravidelně pijí alkohol.

Tyto dlouhodobé cíle jsou zpřesňovány cíli krátkodobými, jež jsou součástí **MINIMÁLNÍHO PROGRAMU PREVENCE**, vypracovávaného pro jednotlivé školní roky.

Minimální program prevence sociálně - negativních jevů na SOU-p (dlouhodobý) i MPP pro školní rok 2004 – 2005 – viz Příloha I Příloha II.

Protože pracuji jako vychovatelka na domově mládeže, jak jsem zmínila výše, mám trochu odlišnou pracovní dobu než učitelé. Vytvořila jsem proto vlastní blok preventivních aktivit, pro které využívám (možná trochu netradičně), suplované hodiny, nebo hodiny, z nich by žáci byli uvolněni.

Tyto bloky jsem na základě zde absolvovaného kursu Primární prevence drogových a jiných závislostí přepracovala (zatím ne všechny, je to časově velmi náročné). Nejvíce jsem vycházela

z podnětů, myšlenek, informací... získaných od PhDr. M. Frousové a Mgr. I. Pavelčáka. Například:

- Upravila jsem a přehodnotila své bloky prevence, zda splňují zásady, které je nutno uplatňovat při tvorbě preventivních programů (Mgr. I. Pavelčák).

- Důležité pro mě bylo uvědomění si mé role preventisty ve škole, které jsme získali na základě prožitkové psychaktivity Mgr. I. Pavelčáka – „Dobře fungující preventista je preventista, který ví, že může jen to, co zvládne, přináší program jako nabídku, ví, že má omezené možnosti, čas i prostor, ví, že nezvládne vše...“

- Významné pro mě, ale těžko přenosné sem na papír, byly i podněty PhDr.M. Frouzové – jak žáka vyzvat, vybídnout, jak reagovat na různé projevy žáků, jak zapojit nejrůznější typy žáků, jak žáky motivovat, jak překonat jejich ostych, jak pracovat s chybou, na které žáky vlastně zaměřit nejvíce pozornosti atd.

Pro porovnání – ukázka mého původního bloku prevence a přepracovaného bloku prevence s tématem marihuany .
Hlavní nosná hra v původním bloku byla názorově příliš úzká, nerefletovala celou názorovou šíři žáků. V přepracovaném bloku jsem si vzala za základ aktivitu „Vztah k tématu drog“, kterou jsme realizovali s Mgr. I. Pavelčákem, upravila ji ve vztahu k marihuaně a získala tak prostor na různorodost pohledu žáků na marihuanu.

PŮVODNÍ VERZE:

TÉMA: MARIHUANA

Pomůcky: křída, papírky – Fialův formát, tužka pro každého, tři papíry velikosti A4.

Cíle:

Hlavní cíle:

- získání nových informací, utvrzení původních informací o marihuaně
- Uvědomění si svých postojů vůči marihuaně
- Uvědomění si postojů druhých vůči marihuaně, zamyšlení nad postoji ostatních
- Zvážení kladů a záporů užívání marihuany

Dílčí cíle:

- Učit se diskutovat – hájit vlastní argumenty, naslouchat argumentům druhých, umět reagovat na argumenty oponentů

Cílová skupina: Žáci SOU (15 – 18let)

Čas: 45 minut

ÚVODNÍ SLOVO: Tématem dnešního setkání bude marihuana, droga, o které se v naší společnosti tolik diskutuje a kterou dle posledních šetření užívá v našem učilišti 35% našich žáků.

TEPLOMĚR: (rozehřívací aktivita = ledolamka, navození tématu)

(Lavice a židle uprostřed třídy dát stranou tak, aby střed třídy byl volný. Potom učitel namaluje doprostřed křídou stupnici teploměru 0°C - - - - 50°C - - - - - 100°C)

Instrukce : Nyní vám budu dávat otázky a vy si budete stoupat na stupnici pomyslného teploměru dle názoru, postoje, jaký k dané otázce zastáváte.

Otázky:

1. Kdo má teď dobrou náladu, cítí se dobře? (100°C)
2. Kdo se těší na to, co ho v této hodině čeká? (100°C)
3. Kdo si myslí, že ve škole by se měla zřídit kuřárna?
4. Kdo věří tomu, že kouření poškozuje opravdu zdraví?
5. Kdo si myslí, že jedno – dvě piva nebo jedna – dvě sklenky vína denně u mladistvých zdraví poškozuje? (Kdo si to myslí = 100°C)
6. Kdo si myslí, že alkohol by se měl v ČR povolit mladistvým až od 21 let (jako je tomu např. v USA)?
7. Kdo je pro legalizaci marihuany?

PRÁCE VE SKUPINÁCH:

(Nyní rozdělit třídu dle toho, jak stojí, přibližně na tři skupiny, zhruba stejně veliké:

A: jsou pro legalizaci marihuany

B: jsou proti legalizaci marihuany

C: nerozhodnutí = stojí přibližně uprostřed, označit kroužkem místo, kde stojí, do kroužku vepsat zkratku jejich jména)

Instrukce I: Jednotlivé skupinky, najděte si svůj prostor, vezměte si velké papír (A4) a v určeném čase (5 – 10 minut) splňte následující:

A: Sepište argumenty pro legalizaci marihuany

B: Sepište argumenty proti legalizaci marihuany

C: Sepište, v čem jste pro a v čem proti

Pište čitelně, tiskacím písmem. Pracujte ve skupině všichni, budu vaši práci sledovat. Po uplynutí určeného času vyberu se skupiny A i B mluvčího (a možná toho, kdo se mi bude zdát, že se nejméně zapojuje), který pak bude za skupinu hovořit.

Instrukce II: (po splnění předchozího úkolu)

Nyní si sesedněte tak, že vlevo v půlkruhu bude sedět skupina A se svým mluvčím v čele, vpravo v půlkruhu skupina B se svým mluvčím v čele, mezi nimi, na svých označených místech, skupina C – nerozhodní.

Teď nastane diskuze mezi A a B s cílem, získat co nejvíc členů C na svou stranu. (Začne ten, kdo vyhraje „stříhnutí“)

Postup: Skupina, která vyhrála začátek, obhajuje a vysvětluje své názory, členové druhé skupiny pouze poslouchají. Když je domluveno, začnou mluvit oni, útočí na vyslyšené argumenty, hájí svá stanoviska. Následuje vyvrácení útoků skupinou, která vyhrála začátek. ... (Mluví mluvčí, členové skupiny mohou přistoupit, položit mu ruku na rameno, tím si berou slovo za mluvčího)

Instrukce III: - pro skupinu C – nerozhodné: Posuňte se ze svých zakreslených pozic v případě, že se nějak posunuly vaše názory, postoje.

REFLEXE:

Možné otázky (pro celou třídu):

- Dověděli jste se o marihuaně něco nového, co jste dosud nevěděli?
- Změnil se nějak váš vlastní postoj vůči užívání marihuany?
- Překvapilo vás něco u ostatních spolužáků ve vztahu k marihuaně?
- Jaké klady a jaké zápory užívání marihuany jste objevili ?

ZHODNOCENÍ: (ANONYMNĚ)

(Rozdat žákům lístečky – Fialův formát, otázky napsat na tabuli)

Instrukce: Až skončím instrukci, oznámkujte prosím dnešní hodinu jako ve škole : 1 – 5.

Potom prosím zkuste odpovědět na tyto otázky:

1. Co se mi líbilo a proč?
2. Co se mi nelíbilo a proč?
3. Co mi hodina přinesla?

Potom lístečky přeložte a dejte na hromádku.

Poznámka: Fialův formát = 105 mm x 148 mm

Zpracovala: Bc. Lenka Obergruberová

SOUČASNÁ VERZE:

PROGRAM PREVENCE SOCIÁLNĚ - PATOLOGICKÝCH JEVŮ

TÉMA: MARIHUANA

LEKTOR: Bc. Lenka Obergruberová

VĚK. SKUPINA: 16 – 18 let

CHARAKTERISTIKA: žáci – SOU

DĚLKA: 45 minut

POMŮCKY: křída, tužky pro každého, papírky - 2 pro každého, papíry A4 – 4x, čtvrtky A4 s připraveným textem – viz aktivita „Získej mě na svou stranu“ – 4x

PŘÍPRAVA PŘEDEM:

- lavice ve třídě stranou, široký kruh ze židlí
- na tabuli napsat otázky k reflexi
- rozdat všem papírky - 2

CÍLE PRO PREVENCI SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ:

1. Uvědomění si rizik užívání marihuany
2. Uvědomění si možných postojů k marihuaně, včetně svého
3. Podpora postojů odmítajících zneužívání marihuany

ÚVODNÍ SLOVO:

„Tématem dnešního setkání bude marihuana, droga, o které se v naší společnosti tolik diskutuje a kterou dle posledních šetření užívá v našem učilišti 35% našich žáků.“

VSTUPNÍ AKTIVITA: „Teploměr“

POMŮCKY: křída

PŘÍPRAVA PŘEDEM:

- lavice ve třídě stranou, široký kruh ze židlí
- namalovat doprostřed křídou stupnici teploměru 0°C .....100°C

CÍLE:

1. Navození tématu
2. Aktivizace studentů
3. Uvolnění bariér (mezi žáky navzájem i mezi žáky a lektorem)

ČAS: 10minut

ČINNOST LEKTORA A ČINNOST ŽÁKŮ:

Instrukce : „Nyní vám budu klást otázky a vy si budete stoupat na stupnici pomyslného teploměru, dle názoru, postoje, jaký k dané otázce zastáváte.“

Otázky:

1. Kdo má teď dobrou náladu, cítí se dobře? (100°C)
2. Kdo se těší, co ho v této hodině čeká?
3. Kdo si myslí, že o marihuaně už ví všechno?

4. Kdo je pro legalizaci marihuany?
5. Kdo věří tomu, že marihuana má léčivé účinky?
6. Komu by vadilo, kdyby marihuanu kouřili jeho rodiče? (vadilo = 100°)
7. Komu by vadilo, kdyby marihuanu kouřily jeho budoucí děti?
8. Kdo si myslí, že kouření marihuany může mít i negativní účinky?
9. Kdo si myslí, že kouření marihuany je horší než cigarety a alkohol?
10. Kdo je pro dekriminizaci marihuany?
11. Komu vadí, že marihuanu kouří jeho spolužáci?

REFLEXE:

Forma: řízený rozhovor v rámci celé třídy

Otázky:

- Stačili jste vnímat, jaké mají postoje, názory ostatní spolužáci?
- Bylo pro vás těžké se rozhodnout, kam se postavit?
- Překvapilo vás něco na názorech, postojích ostatních?
- Chce někdo něco ještě dodat k tomu, co tu proběhlo?

Pozn.: Nutno vysvětlit pojmy: legalizace, dekriminizace

HLAVNÍ AKTIVITA: „Získej mě na svou stranu“

POMŮCKY: papíry A4 – 4x, tužky, 4 čtvrtky A4 vyznačující jednotlivé sektory (1. S: „UŽÍVÁNÍ MARIHUANY NENÍ TRESTNÉ, VŠE OSTATNÍ ANO“, 2. S: „MARIHUANA LEGÁLNÍ POUZE PRO LÉČEBNÉ ÚČELY“, 3.S: „MARIHUANU JE MOŽNO PĚSTOVAT, PŘECHOVÁVAT PRO VLASTNÍ POTŘEBU“, 4. S: „MARIHUANA JI VOLNĚ PRODEJNÁ“), papírky malé pro každého

PŘÍPRAVA PŘEDEM:

- Lektor rozdělí třídu na čtyři sektory: (*nejlépe je vyznačí křídou a pojmenuje pomocí čtvrtek*)
  1. sektor: „Užívání marihuany není trestné, je ale zakázáno ji pěstovat, přechovávat (množství větší než malé), předávat, prodávat atd., tak, jak to platí nyní.“
  2. sektor: „Marihuanu je možno legálně pěstovat či prodávat, ale s různými omezeními, pouze pro léčebné účely.“ (viz Kanada, Austrálie atd.)
  3. sektor: „Dekriminalizace = uživatelé marihuany nejsou stíháni, jestliže ji pěstují, přechovávají pro vlastní potřebu.“
  4. sektor: „Marihuana je volně prodejná v některých prodejnách, klubech atd., podobně jako třeba alkohol, tabák.“

CÍLE:

- hlavní:

1. Uvědomění si rizik užívání marihuany
2. Uvědomění si možných postojů k marihuaně, včetně svého
3. Podpora postojů odmítajících zneužívání marihuany

- dílčí:

4. Učit se prezentovat a hájit svá stanoviska
5. Učit se vyslechnout názory druhého a reagovat na ně

ČAS: 30 MINUT

ČINNOST LEKTORA A ČINNOST ŽÁKŮ:

Instrukce I: „Zamyslete se, jaký postoj je vám nejbližší a proč, zapište si to na papírek a postavte se do příslušného sektoru (případně si tam vezměte židličky a posaďte se tam).“

Instrukce II.: „Prodiskutujte v takto vzniklých skupinkách svůj postoj, porovnejte a sjednoťte své názory, sepište je, a vyberte si mluvčího, který bude názor vaší skupiny prezentovat.“

Instrukce III.: „Nyní mluvčí jednotlivých sektorů budou prezentovat postoj své skupiny. Mluvčí ostatních sektorů jeden po druhém mohou reagovat svými odlišnými názory – vznikne časově omezená diskuse

Instrukce IV.: „Jestliže někdo během nebo po diskusi změni svůj názor, přejděte do sektoru, který je vám názorově bližší. Pozor! Změnit názor vyžaduje i odvahu.“

Poznámka: Lektor dá jasně najevo podporu sektoru 1 až 2.

REFLEXE:

Forma: řízený rozhovor v rámci celé třídy

Otázky :

- Dozvěděli jste se o marihuaně něco nového, něco, co jste dosud nevěděli?
- Jaké klady a jaké zápory užívání marihuany jste si uvědomili (znovu uvědomili)?
- Změnil se nějak váš vlastní postoj vůči užívání marihuany?
- Chce někdo něco ještě dodat k tomu, co tu proběhlo?
- Jaké pocity jste měli při této aktivitě?
- Co se vám na této aktivitě líbilo, co nelíbilo?

ZPĚTNÁ VAZBA: *(pro lektora)*
ANONYMNĚ!

POMŮCKY: papírky, tužky

ČAS: 5 minut

PŘÍPRAVA PŘEDEM:

Lektor rozdá žákům malé papírky.

ČINNOST LEKTORA A ČINNOST ŽÁKŮ:

Instrukce: „Oznámkujte prosím dnešní hodinu jako ve škole : 1 – 5, případně zkuste zhodnotit klady a zápory. Potom lístečky přeložte a dejte na hromádku.“

PŘÍLOHA I.

MINIMÁLNÍ PROGRAM PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ

Škola: SOU polygrafické

Adresa: Jiříkovská 840/4
408 01 Rumburk

Metodik primární prevence: Bc. Lenka Obergruberová

STÁLÉ ÚKOLY METODIKA PRIMÁRNÍ PREVENCE:

1. Koordinovat realizaci MPP v rámci učiliště.
2. Podílet se na soustavné vzdělávání pracovníků v oblasti prevence.
3. Zajišťovat autoevaluaci procesu a výsledků MPP.
4. Spolupracovat s okresním metodikem prevence.
5. Podílet se na opatřeních při výskytu soc. pat. jevů.

1. POPIS SOUČASNÉHO STAVU

a) Stav školy z hlediska soc. pat. jevů:

Velikost školy: Školu navštěvuje cca 250 studentů (chlapců cca 140, dívek cca 100), z toho je cca 100 studentů ubytovaných na DM, ostatní žijí v místě školy nebo dojíždějí z nejbližšího okolí.

Zaměření školy: Učební obory - tiskař, repr. grafik, knihař (s možností nástavby), prodavač
Studijní obory – grafik pro média

Umístění školy: Škola umístěna v menším městě (10 000 obyvatel).

(Lze tedy předpokládat, že nebude převládat problém s drogami „tvrdými“, ale spíše problém s marihuanou a legálními drogami.)

b) Stav studentů z hlediska soc. pat. jevů:

Na základě ankety, která proběhla v září školního roku 2003 – 2004 a mapovala výskyt soc. pat. jevů na učilišti, bylo zjištěno, že v největší míře se zde vyskytuje problém s kouřením cigaret, marihuany a pitím alkoholu. .

2. ZDŮVODNĚNÍ POTŘEBNOSTI PROJEKTU

Nutnost zaměřit MPP na prevenci kouření cigaret, marihuany a pití alkoholu vyplývá z výše uvedených zjištění.

3. CÍLE PROJEKTU

Obsah prevence:

- rizika zneužívání drog – jejich vliv na zdraví, úroveň vzdělání, zaměstnání
- způsoby odmítnutí nabídnuté drogy
- kritický přístup ke vzorům
- porozumění své morálce a hodnotovému systému
- znalost možností pomoci při problémech
- pozitivní obraz sebehodnocení
- péče o zdraví

a) dlouhodobé: Snížit procento žáků, kteří pravidelně i příležitostně kouří cigarety a marihuanu

Snížit procento žáků, kteří pravidelně pijí alkohol

b) krátkodobé: viz Příloha MPP pro jednotlivé školní roky

4. VYMEZENÍ CÍLOVÉ POPULACE

Nejvíce preventivních aktivit zaměřit na studenty 1. ročníku.

Velkou část preventivních aktivit nasměrovat na 2. a 3. ročník

Studentům 4. a 5. ročníku se věnovat už jen okrajově, část z nich zapojit do Peer programu

5. ZPŮSOB REALIZACE, METODY, FORMY

- a) Prevence v hodinách výuky předmětů se vztahem k problematice soc. pat. jevů
- b) Prevence v rámci hodin realizovaná metodikem primární prevence (viz Příloha) a samotnými studenty (Peer program)

- c) Prevence realizovaná v rámci hodin výuky mimoškolními organizacemi (KC, TEEN CHALLENGE)
- d) Prevence realizovaná vychovateli na DM – zaměřená na ubytované studenty
- e) Nabídka volnočasových aktivit
- f) Osvěta za pomoci nástěnek, internetu, školního časopisu

6. MĚŘENÍ EFEKTIVITY PROGRAMU

Efektivita programu bude měřena převážně metodou dotazníku – vždy na začátku či na konci školního roku.

7. STATISTICKÁ DATA

- viz Přílohy

8. RÁMCOVÝ ČASOVÝ HARMONOGRAM

- a) Prevence v hodinách výuky předmětů se vztahem k problematice prevence soc. pat. jevů:
cca 1 h za pololetí v každém z 1., 2. a 3. ročníků
- b) Prevence realizovaná metodikem primární prevence v rámci vyučování:
cca 1 h za pololetí v každém z 1., 2. a 3. ročníků
- c) Prevence realizovaná v rámci vyučování mimoškolními organizacemi:
cca 2 h za pololetí v každém z 1., 2. a 3. ročníků
- d) Prevence realizovaná vychovateli na DM:
cca 2 h za pololetí na každém DM
- e) Nabídka volnočasových aktivit:
fotbal, florbal, volejbal, basket – 1x týdně
plavání – 1x týdně
 bruslení a hokej (v zimě) – 1x týdně
cvičení na DM - 1x týdně
relaxace na DM – 1x měsíčně
výpočetní technika, internet – 4x týdně

9. KONTAKTY

PPP, KC, MP, školní lékařka, TEEN CHALLENGE

Zpracovala: Bc. L. Obergruberová, školní metodik prevence

PŘÍLOHA II.

MPP SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ PRO ŠKOLNÍ ROK 2004 - 2005

Škola: SOU polygrafické

Adresa: Jiříkovská 840/4

408 01 Rumburk

Metodik primární prevence: Bc. Lenka Obergruberová

CÍLE, ZPŮSOB REALIZACE, METODY, FORMY, ČASOVÝ HARMONOGRAM:

1. Vést stálý informační panel školního metodika primární prevence s důležitými informacemi pro žáky i pedagogy – obměna 1x měsíčně.
2. Vytvořit internetový odkaz školního metodika primární prevence s možností anonymních dotazů studentů a s informacemi vztahujícími se k problematice soc. pat. jevů – říjen 2003.
3. Vést knihovnu a videotéku se vztahem k problematice soc. pat. jevů, shromažďovat propagační materiály a všechny dostupné informace k této tematice, nabízet vše pedagogům i studentům – průběžně během školního roku.
4. Spolupracovat s výchovným poradcem, vedením školy, ostatními pedagogy a rodiči žáků – průběžně během školního roku.
5. Vést evidenci realizovaných kroků a aktivit – průběžně během školního roku.
6. Dohodnout s pedagogy, koordinovat a evidovat prevenci kouření tabáku, marihuany a pití alkoholu v rámci vyučovacích předmětů – od září 2004.
7. V případě možnosti se zapojit do suplování, dané hodiny využít pro realizaci vlastního programu prevence – cca 1h za pololetí v každém z 1. až 3. ročníků:
  1. ročníky: Závislost (1. pololetí),
Rizika kouření tabáku, marihuany, pití alkoholu (2. pololetí)
  - 2., 3. ročníky: Způsoby odmítnutí nabízené drogy, kritický přístup ke vzorům, porozumění své morálce, znalost možností pomoci při problémech, pozitivní obraz sebehodnocení, péče o zdraví (bude upřesněno)
8. Využít pro prevenci kouření tabáku, marihuany a pití alkoholu programů K centra, TEEN CHALLENGE – cca 1 h za pololetí v každém z 1., 2. a 3. ročníků.
9. Připravit na každém DM ve spolupráci s vychovateli program zaměřený na prevenci kouření tabáku, marihuany a pití alkoholu - cca 1 h za pololetí na každém DM.
10. Nabídka volnočasových aktivit:
  - fotbal, florbal, volejbal, basket – 1x týdně
  - plavání – 1x týdně
  - bruslení a hokej (v zimě) – 1x týdně
  - cvičení na DM - 1x týdně
  - relaxace na DM – 1x měsíčně
  - výpočetní technika, internet – 4x týdně
11. Dotazníkové šetření mapující, kolik procent žáků SOUp kouří tabák a marihuanu, pije alkohol – září 2004
1. Seznámení žáků 1. ročníků s metodikem primární prevence (jméno, čím se zabývá, jak jim může pomoci, kde ho najdou, kontakty...) – září 2004
13. Zajistit vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence soc. pat. jevů

Zpracovala: Bc. Obergruberová, školní metodik prevence

PRIMÁRNÍ PREVENCE SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ

Gymnázium Elgartova, Brno

Školní metodik prevence: Mgr. Dagmar Sedláčková

Obsah:

1. Co je to primární prevence sociálně patologických jevů a co mezi tyto jevy patří
2. Představitelé primární prevence ve škole
3. Minimální preventivní program školy
4. Metodické postupy řešení reálných situací (Co dělat, když...)
5. Přehled základních metodických pokynů, nabídka materiálů pro vlastní poučení, vzdělávání

1. SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY:

- drogová závislost, alkoholismus, kouření
- kriminalita, delikvence
- záškoláctví
- šikana, vandalismus a jiné formy násilí
- virtuální drogy
- patologické hráčství
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus

Na našem gymnáziu (stejně jako v ostatních školách) se realizuje prevence na úrovni **primární** – tedy takové aktivity, které mají zabránit vývoji „ společensky nežádoucích jevů „. Jde především o soustavnou výchovnou práci se žáky a zejména s žákovskými kolektivy, které se účastní všichni pracovníci školy. Součástí primární prevence jsou programy realizované školskými poradenskými zařízeními nebo neziskovými organizacemi. Pedagog většinou již neřeší problematiku probíhajícího sociálně patologického jevu, ale umí citlivě předat informaci o situaci studenta rodičům nebo odborníkům

2. PŘEDSTAVITELÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE VE ŠKOLE:

Ředitel školy – je garantem všeho, co se ve třídách podniká

Výchovný poradce – zaměřuje se spíše na individuální kontakt a hledání řešení prospěchových a výchovných problémů konkrétních žáků, pomáhá problémy podchytit v počátečním stádiu, pomáhá žákům při další volbě vzdělávání

Školní metodik prevence – orientuje se ve všech možnostech preventivních programů, koordinuje tvorbu a realizaci preventivního programu školy, metodicky vede pedagogické pracovníky školy v oblasti prevence

Třídní učitel – má vliv na atmosféru ve třídě, na komunikaci mezi žáky navzájem, mezi žáky a učiteli. Pokud se třídnímu učiteli podaří přesvědčit žáky i jejich rodiče, že mu na vztazích ve třídě záleží, že zná jednotlivé žáky s jejich přednostmi i slabostmi, je to první efektivní krok v primární prevenci

3. MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

SITUACE VE ŠKOLE

Jsme čtyřleté, všeobecně zaměřené gymnázium. V každém ročníku studuje ve třech třídách asi 90 studentů, takže s celkovým počtem kolem 360 studentů patříme spíše k menším středním školám, což je výhoda nejen v procesu vzdělávání, ale i výchovného působení na žáky, které většinou učíme a tedy i známe.

Umožňuje to i lepší komunikaci mezi pedagogy navzájem, spolupráci ostatních učitelů s třídními.

Na naše gymnázium většina žáků přichází ze ZŠ v okolí – ze sídlišť Vinohrady, Líšeň, Lesná, z městských částí Husovice, Maloměřice, Obřany, Černá Pole a z Bílovic, Řícmanic, Babic.

I tato různorodost prostředí jistě přispívá k tomu, že jsme zatím nemuseli na naší škole řešit vážnější problémy z oblasti soc. pat. jevů. Neznamena to ale, že bychom si mysleli, že se nemůžeme s těmito jevy na naší škole setkat.

Řešíme častější absence, zejména osmnáctiletých studentů, občasné záškoláctví, kouření, alkohol, nevhodné a neadekvátní projevy chování...

Preventivní působení v oblasti sociálně patologických jevů je zaměřeno především na studenty 1. a 2. ročníků. Ve spolupráci s třídními učiteli se snažím najít vhodné programy a akce, i podle momentální situace v konkrétní třídě nebo na přání studentů.

Pro mou práci je přínosem i podpora a spolupráce s vedením školy.

CÍLE MPP

1. dlouhodobé:

- zavádět etickou a právní výchovu, výchovu ke zdravému životnímu stylu a dalších oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů, ve kterých ji lze uplatnit (ZSV, biologie, výchovy, jazyky...)
- podporovat rozvoj osobnosti žáků, vést je k pozitivnímu sociálnímu chování
- vytvářet podmínky pro smysluplné využití volného času, rozšiřovat zájmové a sportovní mimoškolní aktivity
- poskytovat žákům základní informace v oblasti prevence, kontakty na poradenská centra, instituce, organizace a odborníky působící v této oblasti, spolupracovat se zařízeními zabývajícími se primární prevencí
- spolupráce metodika prevence s vedením školy, třídními učiteli i ostatními pedagogy – informovat je a metodicky jim pomáhat

- informovat rodiče o existenci, úkolech a prostředcích primární prevence ve škole, spolupracovat s nimi prostřednictvím třídních učitelů
- sledovat rizika vzniku a projevy soc. pat. jevů, snažit se řešit vzniklé problémy

2. střednědobé a krátkodobé:

(školní rok)

- prevenci uskutečňovat zejména u studentů 1. a 2. ročníků
- na tvorbě programů spolupracovat s vedením školy, s třídními učiteli a vyučujícími ZSV, biologie, výchov
- informovat rodiče o dění ve škole, spolupracovat s nimi při řešení problémů
- preventivní programy zaměřit zejména na tyto soc. pat. jevy: kouření, alkohol, drogy
- reagovat na aktuální situaci ve škole i v jednotlivých třídách

AKTIVITY PRO ŽÁKY

1. oblast specifické primární prevence

1. ročník

září – říjen:

- představení metodika prevence, seznámení s preventivním programem školy
- dotazníkem zjistit vztah k prevenci, k patologickým jevům, zájem o konkrétní témata
- ve spolupráci s třídním učitelem uskutečnit 1 –2 denní seznamovací akci (spojenou i s prevencí)
- nabídka volnočasových aktivit školy, nabídka programů Poradenského centra

listopad – prosinec:

- v rámci učiva biologie (viry) zdůraznit problematiku HIV, AIDS
- beseda na toto téma s ing. Pokorným (ACET, osvědčená spolupráce)

únor – březen:

- ZSV – kriminalita, věková hranice trestní zodpovědnosti, protidrogová legislativa
- ve spolupráci s Poradenským centrem (event. peeristy) realizovat preventivní program

duben – květen:

- dle aktuálních požadavků třídních učitelů nebo zájmů žáků připravit program ve spolupráci se zařízeními zabývajícími se prevencí
- reagovat na vzniklé problémy

2. ročník

- aktuálně reagovat na požadavky třídních učitelů
- zajistit programy dle domluvy se třídami

(témata: partnerské a mezilidské vztahy, anorexie, bulimie, sebepoznání, tolerance...)

3. a 4. ročník

- **učivo ZSV** (psychologie, virtuální drogy, kriminalita, sociální aspekty drogové závislosti...) a **biologie** (biologie člověka, zdravý životní styl..) vhodně doplnit besedami a přednáškami i na základě požadavků studentů
- ve spolupráci s třídními učiteli volit vhodné programy prevence podle potřeb jednotlivých tříd

1. - 4. ročník

- studenti se mohou zapojit do charitativních akcí – Projekt šance, Červená stužka, vánoční dárek pro nevidomou dívku
- jsou informováni o mimoškolních aktivitách, o peer programu
- aktuálně je obměňována nástěnka prevence – adresy poradenských center, internetové stránky, informace, nabídka mimoškolních aktivit Poradenského centra...
- aktuálně obměňovány nástěnky informující o HIV, drogách a k prevenci kouření
- k dispozici je schránka v biologické učebně s informačními a vzdělávacími materiály

2. oblast nespecifické primární prevence

- výchovné a preventivní působení všech pedagogů v rámci svých předmětů
- zařazování prevence do předmětů, ve kterých ji lze uplatnit
- vytipování problémových tříd a žáků (třídní učitel)
- zájmová mimoškolní činnost: sportovní kroužky, pěvecký sbor, taneční skupina
- účast na soutěžích a přehlídkách

AKTIVITY PRO PEDAGOGY

- na první pedagogické radě jsou pracovníci školy seznámeni s filosofií programu primární prevence a s plánem akcí na školní rok, jsou požádáni o spolupráci
- celoročně jsou informováni o možnosti sebevzdělávání
- je nabídnuta literatura, videa a internetové stránky, kde mohou získat odborné informace pro sebe i své studenty (viz příloha)
- vypracovány metodické postupy řešení situací (co dělat, když...) (viz příloha)

AKTIVITY PRO RODIČE

- na schůzce rodičů budoucích studentů 1. ročníků (červen) je představen metodik prevence a preventivní program školy
- prvních třídních schůzek s rodiči žáků 1. ročníků se preventista účastní a rodičům sdělí konkrétní preventivní program pro daný školní rok, rodiče jsou požádáni o spolupráci (listopad)
- prostřednictvím třídních učitelů jsou rodiče na každé schůzce informováni o aktivitách školy v oblasti prevence
- jednou za dva roky se uskutečňuje beseda pro rodiče s pracovníkem Poradenského centra

4. METODICKÉ POSTUPY ŘEŠENÍ REÁLNÝCH SITUACÍ

(Co dělat, když...)

1. Ve škole nebo na školní akci je žák přistižen při kouření:

- *poprvé* - bude napomenut učitelem a přestupek bude oznámen třídnímu učiteli, který ho zaznamená (situaci s žákem prohovoří)
- *podruhé* - bude udělena třídní důtka (oznámena zákonnému zástupci)
- *potřetí* - bude udělena ředitelská důtka
(při dalším přestupku lze udělit podmíněčné vyloučení ze školy)

2. Ve škole nebo na školní akci je žák přistižen při požívání alkoholu:

- *poprvé* - bude udělena třídní důtka (oznámena zákonnému zástupci), proveden pohovor se žákem (třídní učitel, preventista, výchovný poradce)
- *podruhé* - bude udělena ředitelská důtka
- *potřetí* - žák bude podmíněčně vyloučen
(pokud se zjistí, jak mladistvý žák k alkoholu přišel, oznámí se prodejce Policii ČR)
přestupky proti školnímu řádu (bod 1 a 2) lze řešit i sníženou známkou z chování

3. Ve škole nebo na školní akci bude nalezena droga:

- nalezenou (zabavenou) drogu uložit do obálky (nemanipulovat), obálku zapečetit a uložit do trezoru
- o nález (zachycení) sepsat zápis – vzhled látky, obal, místo, čas nález. Zápis podepíší dvě dospělé osoby (jednou z nich je ředitel nebo zástupce) a ten, u koho byla droga nalezena, pokud odmítne, napíše se, že odmítl podepsat
- o nález informovat Policii ČR (neznámý nález)
- případ se studentem (pokud je zjištěn) prodiskutovat, nabídnout pomoc specializovaných center, vyvodit postih (i vyloučení ze školy)

4. Ve škole nebo na školní akci je nalezen žák pod vlivem drog nebo alkoholu nebo trpí abstinenčními příznaky:
  - **musí se zajistit bezpečnost žákovi i ostatním zúčastněným (lékařské ošetření)**
  - při podezření na drogy není dovoleno učiteli bez svolení žáka provádět šetření, je nutné obrátit se na policii, která jediná je oprávněna u osob podezřelých ze zneužívání drog provádět toto šetření
  - dále postupovat podle bodu 2 nebo 3

5. Žák se svěří s tím, že drogy užívá:
  - **vzhledem k věku zvážit otázky, týkající se zachování mlčenlivosti**
  - **nabídnou radu, pomoc specializovaných institucí**
  - **vhodnou formou informovat rodiče nezletilých žáků**

6. Ve škole je podezření na šikanu:
  - **konfrontovat svá zjištění s dalšími kolegy (i se ZŠ)**
  - **oznámit podezření vedení školy, výchovnému poradci, konzultovat další postup**
  - **vyslechnout více nezaujatých svědků (spolužáků – mezi čtyřma očima)**
  - **vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně**
  - **vyslechnout agresory – překvapivě, znemožnit domluvu výpovědí**
  - **informovat rodiče – oběti i agresora, pozvat je k jednání do školy**
  - **svolat výchovnou komisi (vedení školy, výchovný poradce, třídní, případně i další učitelé, psycholog...), posoudit, zda se jedná o šikanu, navrhnout další postup, potrestání agresorů (i odchod ze školy)**
  - **rozebrat situaci se třídou, třídu dále sledovat**

7. Ve škole nebo na školní akci došlo k úrazu, poranění žáka
(bude doplněno vyučujícím TV)

5. PŘEHLED ZÁKLADNÍCH METODICKÝCH POKYNŮ PRO OBLAST PREVENCE:

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení

Metodický pokyn MŠMT k projevům rasismu, xenofobie a intolerance

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví

Spolupráce škol s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané

Vše najdete na www.msmt.cz

Jiné zajímavé adresy pro vlastní poučení i pro studenty:

www.poradenskecentrum.cz

- informace a rady
- nabídka mimoškolních aktivit pro žáky
- rady pro pedagogy, rodiče

www.odrogach.cz

- ucelené, srozumitelné a přehledně uspořádané informace
- prostor pro sdílení zkušeností
- tři části: textová, diskusní a výuková

www.drogy-info.cz

- informace o legálních i nelegálních drogách
- drogy a zákon

www.kurakovaplice.cz

www.aids-hiv.cz

V kabinetě biologie lze zapůjčit videokazety k tématům: kouření, alkohol, nelegální drogy, sexuální výchova a výchova k rodičovství, první pomoc

K zapůjčení také odborná literatura k prevenci

Dáša Sedláčková

Představení Poradenského a kontaktního centra Citadela a práce v terénu

Vypracovala: Lucie Vejběřová
Poradenské a kontaktní centrum Citadela, Oblastní charita Třeboň
Zpracováno dne: 10. 6. 2005

Časová dotace: 45 minut

Beseda v rámci programu primární prevence pro druhé ročníky středních škol

Téma: Seznámení s Kontaktním a poradenským centrem Citadela a terénním programem,
harm reduction

Úvod:

Primární prevence drogových závislostí ve školách a školských zařízeních v Třeboni a okolí zajišťuje občanské sdružení Podané ruce. Program probíhá na základních školách v 8. a 9. třídách a na středních školách v 1. a 2. ročnících. Pracovníci centra Citadela se podílejí na závěrečné části programu, kdy navazují na obecné informace o návykových látkách a seznamují studenty s prací s uživateli drog.

Naše setkání s mladými lidmi probíhá formou besedy. Studenti se mohou ptát během povídání pracovníka na cokoli k tématu, a to buď ústně nebo anonymně písemnou formou. Preferujeme besedu bez přítomnosti učitele, protože studenti jsou poté více aktivní, uvolněnější a otevřenější. S třídním učitelem nebo s metodikem primární prevence se setkáváme vždy před hodinou, kdy je seznámíme s tématy, o kterých budeme hovořit. V případě zájmu ze strany vyučujících může proběhnout setkání učitelů s pracovníky centra, kde se seznámí s prací centra Citadela, s aktuálním stavem drogové scény v Třeboni a v ideálním případě se naváže i další spolupráce (možnost konzultací, předávání kontaktů na další zařízení, apod.).

Pro potřeby této práce předkládám připravený materiál pro besedu se studenty gymnázia v Třeboni. Bohužel vyměřený čas je velmi krátký, a proto se musíme většinou obejít bez prostředků zážitkových her. Před hodinou připravíme třídu na neformálnější setkání, židle seřadíme do kruhu. Na úvod se snažíme navodit uvolněnou atmosféru, proto zahajujeme setkání zahřívací hrou (podávané ruce, sběr palců na nohou, apod.).

Studenti jsou ujištěni o důvěrnosti sdělení, že žádné konkrétní informace nebudou vynášeny mimo třídu.

Materiál k besedě:

Kontaktní a poradenské centrum Citadela je tzv. nízkoprahové zařízení, což znamená, že klient má přístup k našim službám bez jakéhokoliv doporučení, přímo z ulice, anonymně, bezplatně a v neformálním prostředí.

Kdo nás může navštívit: experimentátoři, lidé užívající drogy pravidelně, problémoví uživatelé, závislí, přátelé, partneři a rodinní příslušníci (hlavně rodiče) uživatelů drog, pedagogové, výchovní pracovníci.

Nabízené služby centra: viz. informační leták, který obdrží každý student.

Program harm reduction (snižování rizik): Snížování a minimalizace nebezpečí poškození drogami u lidí, kteří v současné době návykové látky užívají a nejsou ochotni nebo schopni abstinovat. HR se snaží snížit riziko infekcí, které se šíří sdílením inj. náčiní při nitrožilní aplikaci drog a nechráněným pohlavním stykem (HIV, hep.B,C). Dále se snaží snížit riziko dalších zdravotních komplikací spojených s působením dlouhodobým užíváním vysokých dávek, předávkováním, ztrátou lidské důstojnosti, apod.

V čem HR spočívá:

- Výměny inj. jehel – dalšího náčiní
- Rady a návody, jak drogu aplikovat bezpečněji (odklon od nitrožilního užívání, popř. užívání sterilního náčiní).
- Informace o možnosti léčby, či jiné odborné pomoci
- Informace o bezpečném sexu, pohlavně přenosné choroby + distribuce kondomů
- Substituční léčba – informace, v případě zájmu i zprostředkování

Ukázka brašny terénního pracovníka: destilovaná voda, kyselina askorbová, kondomy, testy na HIV a HCV apod. Informace o nebezpečí přenosu HIV, HBV, HCV, možnosti léčby, prognózy, četnost výskytu.

Terénní program:

V současnosti probíhá terénní program v městech Jindřichův Hradec a České Velenice.

TP: jsou aktivity, které probíhají mimo zařízení a to: a) přímo na ulici, b) v jiných zařízeních (věznice, azylové domy, apod.), c) v bytech klientů.

Klienti TP jsou rizikovní jedinci a skupiny, kteří nevyhledávají žádnou odbornou pomoc buď proto, že nemají v danou instituci důvěru, nebo že zde nenacházejí potřebné služby.

Naše TP se orientuje především na nitrožilní uživatele drog s cílem omezit jejich rizikové chování a zmapovat drogovou scénu.

Nabízíme hlavně: výměnný program, distribuce dalšího náčiní pro méně rizikovou aplikaci drog, distribuci kondomů, základní zdravotní ošetření, základní tzv. kontaktní poradenství a informace, distribuce zdravotně výchovných info-materiálů.

Průběh TP:

- zmapování terénu, zda je služba potřebná, dotazníky ve školách, domovech mládeže, lékárnách, zdravot. zařízeních
- vyhledávání míst, kde se rizikové skupiny scházejí (bary, nonstop, parky, apod.)
- první kontakt: většinou formou samolepek na toaletách vybraných zábavných podniků, distribuce zápalek se základními informacemi o službě (+ ukázka obou materiálů)

Pro TP je velmi důležitý princip ochrany pracovníků i klientů – výběr vhodné lokality pro kontakt, pracovníci ve dvojici, očkování proti hepatitidě, stanovení přesného postupu pro krizové situace: kontakt s policií, agresivní klient, kl. v bezvědomí, apod..

Další náměty na povídání.

- O jakou námi nabízenou službu je mezi klienty největší zájem.
- Některé konkrétní příběhy klientů.
- Nejčastěji užívané drogy (marihuana, pervitin, extáze, tabák, alkohol) + mýty a realita.

Závěr:

Uvedený materiál je pouhá pomůcka, která slouží pracovníkovi pouze orientačně. Ve většině případů se beseda pod vlivem dotazů studentů stočí velmi brzy k infekčním chorobám, k tzv. módním drogám a jejich nebezpečí, ke konkrétním příběhům našich klientů, apod.

Předkládaný materiál je jazykově upraven pro písemnou formu, během besedy se pracovník vyjadřuje „civilněji“.

Velmi důležitá je pro nás zpětná vazba, kterou dostáváme od studentů formou anonymního hodnocení, které studenti vyplní po skončení hodiny.

**Primární prevence drogových a jiných závislostí
(pro školní metodiky prevence a další pracovníky v oblasti primární
protidrogové prevence)**

Závěrečná práce

V Třebíči dne 7.6.2005

Vypracovaly: Jana Vranková

Magdaléna Sedláková

KLUB ZÁMEK

centrum prevence drogových závislostí a dalších sociálně patologických jevů

VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

1. **intervenční programy** : realizovány ve spolupráci DDM Hrádek a sdružením Na pohodu ...o.s.
2. **programy terénního pracovníka** : vstup terénního pracovníka do škol,
3. **preventivní programy** :
  1. pro 6. třídy, vztahy, poznáváme se jinak (já a moje třída, já a moje okolí), prevence šikany
časová dotace : 5 bloků, 8 vyučovacích hodin
  2. pro 7. třídy, závislosti a návykové látky
časová dotace : 4 bloky, 8 vyučovacích hodin
  3. pro 8. třídy, sexualita, intimní vztahy mezi holkami a kluky
časová dotace : 3 bloky, 6 vyučovacích hodin
  4. pro 9. třídy, životní nasměrování, zdraví, budoucnost, já a budoucnost
časová dotace : 3 bloky, 6 vyučovacích hodin

Cena :

- **intervenční programy** a **programy terénního pracovníka** jsou poskytovány zdarma
- **preventivní programy** : 1 vyučovací hodina 200,- Kč
- v případě podpoření projektu Krajem Vysočina, jsou preventivní programy zdarma

Lektoři:

- Magdaléna Sedláková
- Jana Vranková
- Lenka Odehnalová, Dis.

Program je v souladu se základními požadavky na primárně preventivní programy, stanovenými MŠMT.

Jedná se především o požadavky

- a) dlouhodobost a systematičnost programu
- b) návaznost na další programy a aktivity
- c) spolupráce se školami a školskými zařízeními a zařízeními pro volný čas dětí a mládeže
- d) pravdivost informací
- e) preference menších a cílených aktivit
- f) odborná kvalifikace

Klub Zámek Třebíč

Preventivní program č. 1 pro II. stupeň ZŠ

Téma: *vztahy, poznáváme se jinak (já a moje třída, já a moje okolí), prevence šikany*

Téma je součástí dlouhodobého programu pro žáky 6 – 9 tříd. Je možné si jej objednat i samostatně.

Organizace:

- jedna třída
- 5 bloků během školního roku
- v zařízení objednatele služby nebo v zařízení dodavatele

Čas: 1. blok = 1 vyučovací hodina

2. blok = 2 vyučovací hodiny

3. blok = 2 vyučovací hodiny

4. blok = 2 vyučovací hodiny

5. blok = 1 vyučovací hodina

Cíle :

- seznámení se spolužáky, utužení kolektivu
- snížení rizika šikany
- pěstování dobrých vztahů ve třídě

Program:

- dotazníkové šetření, zpětnovazebné techniky, hodnocení efektivity
- seznamovací, rozehrávací hry
- vztahy mezi sebou, hranice
- prevence šikany
- sociometrie
- závěrečný ceremoniál
- konzultace s pedagogem
- (v případě potřeby zaměření se na aktuální téma pro konkrétní skupinu)

Formy práce:

- interaktivní a zážitkové techniky
- diskuse
- techniky s prvky dramaterapie, arteterapie a muzikoterapie
- zpětnovazebné techniky
- relaxační techniky
- videozáznam

Pomůcky:

- všechny potřeby k realizaci zajišťuje dodavatel služeb

Klub Zámek Třebíč

Preventivní program č. 2 pro II. stupeň ZŠ a SOU, SOŠ

Téma: závislosti a návykové látky

Téma je součástí dlouhodobého programu pro žáky od 6-9 třídy. Je možné si jej objednat i samostatně.

Organizace:

- jedna třída
- 4 bloky během školního roku (1 blok = 2x45 min.)
- v zařízení objednatele služby nebo v zařízení dodavatele

Čas:

- jeden blok dvě vyučovací hodiny (90min.)
- 4x dvě vyučovací hodiny (90 min.) v průběhu roku

Cíle :

- předání informací o návykových látkách
- snížení rizika zneužívání návykových látek, závislosti

Program:

- dotazníkové šetření, zpětnovazebné techniky, hodnocení efektivity,
- vědomostí v dané tematice
- seznamovací a rozehrívací hry
- pojmy z oblasti sociálně patologických jevů
- závislosti, rizikové užívání, legální x nelegální návykové látky
- nemoci související s užíváním návykových látek - AIDS, hepatitida, pohlavní nemoci
- partnerské vztahy, ženské mužské role
- odmítání (jak říkat a kdy říkat NE)
- konzultace s pedagogem
- (v případě potřeby zaměření se aktuální téma pro konkrétní skupinu)

Formy práce:

- interaktivní a zážitkové techniky
- diskuse
- případové studie
- techniky s prvky dramaterapie, arteterapie
- zpětnovazebné techniky
- relaxační techniky
- videozáznam

Pomůcky:

- všechny potřeby k realizaci zajišťuje dodavatel služeb

Klub Zámek Třebíč

Preventivní program č. 3 pro II. stupeň ZŠ

Téma: sexualita, intimní vztahy mezi holkami a kluky

Téma je součástí dlouhodobého programu pro žáky od 6-9 třídy. Je možné si jej objednat i samostatně.

Organizace:

- jedna třída
- 3 bloky během školního roku
- v zařízení objednatele služby nebo v zařízení dodavatele

Čas:

- jeden blok dvě vyučovací hodiny (90min.)
- 3x dvě vyučovací hodiny (90 min.) v průběhu roku

Cíle :

- uvědomění si rozdílů kluk X holka a vzájemného doplnění
- předání informací o bezpečném sexu, pohlavních chorobách, sex. orientaci

Program:

- dotazníkové šetření, zpětnovazebné techniky, hodnocení efektivity,
- vědomosti v dané tematice
- seznamovací a rozechřívací hry
- partnerské vztahy, ženské mužské role
- intimní vztahy, bezpečný sex
- AIDS, pohlavní nemoci
- konzultace s pedagogem
- (v případě potřeby zaměření se aktuální téma pro konkrétní skupinu)

Formy práce:

- interaktivní a zážitkové techniky
- diskuse
- případové studie
- techniky s prvky dramaterapie, arteterapie
- zpětnovazebné techniky
- relaxační techniky
- videozáznam

Pomůcky:

- všechny potřeby k realizaci zajišťuje dodavatel služeb

Klub Zámek Třebíč

Preventivní program č. 4 pro II. stupeň ZŠ

Téma: životní nasměrování, zdraví, budoucnost, já a budoucnost

Téma je součástí dlouhodobého programu pro žáky od 6-9 třídy. Je možné si jej objednat i samostatně.

Organizace:

- jedna třída
- 3 bloky během školního roku
- v zařízení objednatele služby nebo v zařízení dodavatele

Čas:

- jeden blok dvě vyučovací hodiny (90min.)
- 3x dvě vyučovací hodiny (90 min.) v průběhu roku

Cíle :

- poznání sebe sama
- nalezení životního nasměrování
- informace o zdravém životním stylu

Program:

- dotazníkové šetření, zpětnovazebné techniky, hodnocení efektivity,
- vědomosti v dané tematice
- seznamovací a rozechřívací hry

- tento program je ve fázi dokončování

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

**Základní škola J. A. Komenského
nám. Republiky 10, 614 00 Brno**

Školní rok 2004/2005

Ředitelka školy: Dr. Danuše Procházková

Školní metodik prevence: Mgr. Petra Wechslerová

ZŠ náměstí Republiky byla založena v roce 1902 v městské části Brno – sever. K hlavní budově na nám. Republiky patří budova 1. stupně ZŠ na ulici Cacovická. Součástí naší školy je také MŠ (44 dětí) na ulici Cacovická. Od roku 1990 se naše škola zaměřila na výuku cizích jazyků (anglického a německého). Škola je zapojena v různých mezinárodních projektech. Naší sousedící školou je gymnázium na Elgartově ulici, na ulici Dukelská se nachází Obchodní akademie E. Holuba a Střední škola veterinární prevence s.r.o. a na ulici Vranovská Střední průmyslová škola chemická. V současné době je na naší škole 17 tříd se 379 žáky, z toho je 177 chlapců a 202 dívek.

Problematika sociálně nežádoucích jevů je konzultována a podle potřeby řešena s těmito organizacemi: PPP, s dětskými lékaři, s Poradenským centrem pro drogové a jiné závislosti, s Městskou policií, s Policií ČR, s A Kluby ČR a CVČ Lužánky.

Zaměření MPP na škole je v těchto oblastech:

- *orientace na zdravý životní styl* (vedení žáků, aby žili zdravě a uvědomovali si svou vlastní zodpovědnost za své zdraví)
- *zvyšování sociální kompetence* (efektivní orientace v sociálních vztazích, pocit odpovědnosti za své chování a uvědomění si možných důsledků svého jednání)
- *posilování komunikačních dovedností* (zvyšovat schopnost řešit, popřípadě zvládat problémy a konflikty, správně reagovat na situace, umět požádat o pomoc a nebát se své problémy říct a řešit)

- *odstraňování nedostatků v chování* (výchova k ovládnutí svých emocí, správně reagovat na stres a na záporné emoce – hněv a vztek v kolektivu)
- *vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole* (pocit bezpečí a důvěry ve škole, zvyšování sebevědomí v kolektivu, umět se vyrovnat s případnými neúspěchy)
- *napomáhání formovat postoje a dodržovat správné vztahy a ustanovení ve společnosti* (budování úcty k zákonům, posilování právního vědomí)

Cíle:

- 1. dlouhodobý cíl:** - podrobnější rozpracování metodik prevence pro druhý stupeň ZŠ
- 2. střednědobý cíl:** - zorganizování metodického setkání zástupců poradenského centra pro pedagogy naší školy v rámci metodického vzdělávání pedagogů
- 3. krátkodobý cíl:**
  - aktualizace kontaktů na různé instituce
  - pravidelná účast na pracovních schůzkách ŠMP
  - účast na zajímavých seminářích
  - zmapování vztahů ve třídách
  - zlepšení spolupráce mezi rodinou a školou
  - vytvoření plánu akcí na školní rok 2004/2005
  - vytvoření nové nástěnky ŠMP

Hlavní zásady prevence:

- Získat důvěru žáků a umět jim naslouchat.
- Umět s žákem o alkoholu, drogách a dalších toxických látkách informovaně hovořit.
- Předcházet nudě.
- Pomáhat žákům nacházet správné životní hodnoty.
- Vytvářet zdravá rodinná pravidla.
- Pomoci žákovi se ubránit nevhodné společnosti.
- Posilovat sebevědomí žáka.
- Spolupráce s rodinou a s okolím.

V tomto školním roce jsou tyto hlavní priority:

Předškolní věk a 1. stupeň ZŠ

- Pochopit pojem zdraví jako naprostou pohodu duševní, tělesnou a sociální.
- Osobní hygiena. Posílit motivaci k dodržování hygienických návyků.
- Výchova ke zdravému životnímu stylu – výživa, pohyb.
- Vztahy k ostatním – přátelství, kamarádství a jeho význam pro lidský život.
- Rozvíjení a zapojování zájmových aktivit žáků, orientace na vhodné využívání volného času.
- Budování kladných vztahů ve třídách.
- Spolupráce s rodinou.
- Povídání o škodlivých účincích a následcích alkoholu, kouření a drog.
- Nebezpečí od cizích lidí a nácvik odmítání.
- Včasné podchycení šikany.
- Ochrana člověka za mimořádných událostí.

2. stupeň ZŠ

- Výchova k odpovědnosti za své zdraví.
- Všestranný rozvoj žáka.
- Zapojení žákovského parlamentu do chodu školy a posílení jeho vlivu na ostatní žáky.
- Budování kladných vztahů mezi žáky (šikana).
- Nabídka volnočasových aktivit.
- Pozornost rizikovým skupinám dětí (kouření, alkohol, gamblerství, drobná kriminalita a zneužívání návykových látek).
- Rodina a sexuální výchova.
- Seznámení žáků s různými typy pomáhajících organizací a profesí i s tím, jak se na ně v případě potřeby obrátit.
- V 9. ročníku příprava na volbu budoucího povolání a další studium.
- Ochrana člověka za mimořádných událostí.
- Spolupráce s rodinou.

Pro tento školní rok plánujeme tyto akce:

- výukový program „Rodina, láska, sex a já“
- výtvarné a literární soutěže týkající se této problematiky
- projekt „Zdravé zuby“
- besedy a přednášky v Poradenském centru pro drogové s jiné závislosti
- besedy s Policií ČR a Městskou policií
- sportovní aktivity: lyžařské výcvikové kurzy, školní sportovní olympiáda...
- dopravní výchova
- školy v přírodě, školní výlety, exkurze

Plán prevence je během roku upřesňován a doplňován podle došlých nabídek aktivit z poraden, školského úřadu a nabídek od organizací, které se touto problematikou zabývají. Vychází se ze spolupráce s odborníky.

Spolupráce s rodiči:

- rodiče jsou seznamováni s touto problematikou na třídních schůzkách TU (VP, ŠMP)
- mají možnost se informovat na nástěnce ŠMP „Prevence sociálně nežádoucích jevů“
- možnost informací od ŘŠ, VP, ŠMP, žakovského parlamentu
- pořádání „Dne otevřených dveří“ a dalších akcí pro budoucí prvňáky
- prezentace aktivit školy (koncerty, výstavy, ...)

Konzultační hodiny ŠMP: úterý 12.45 – 13.30, případně jindy dle potřeby

Pedagogové naší ZŠ vedou pro žáky kroužky a zájmové výchovy, jako je výtvarný ateliér Jahoda, divadelní spolek Myšák, pěvecký sbor, sportovní hry, počítačový kroužek, náboženství, jazykový kroužek anglického a španělského jazyka.

V rámci mimoškolních aktivit mají žáci možnost navštěvovat soukromou hudební školu, jazykovou školu a jiné sportovní kroužky.

S plánem mají možnost pracovat po celý školní rok všichni pracovníci školy zvláště třídní učitelé, učitelé těchto předmětů Prv, Vl, Př, Vv, Tv, Ov, Rv, Ch, F a vychovatelé a začlenit je do svých tematických plánů a aktivit. Jsou s ním seznamováni na pedagogické radě.

Na závěr školního roku bude minimální preventivní program vyhodnocen.

---

datum

Mgr. P. Wechslerová - ŠMP

Dr. D. Procházková – ředitelka školy

Akce pro žáky naší školy:

Září

- nebezpečné látky
- zdravý životní styl
- orientace na vhodné využití volného času, zájmové kroužky

Říjen

- rodina a sexuální výchova
- sběr starého papíru
- příprava na volbu povolání (9. třídy)

Listopad

- preventivní program „Já a drogy“ (8.B)
- den otevřených dveří

Prosinec

- preventivní program „Já a drogy“ (8.A)
- pravidla pro bezpečné užívání internetu
- vánoční koncert školy

Leden

- besedy s Městskou policií (7., 8. a 9. třídy)

- den otevřených dveří a zápis do prvních tříd

Únor

- preventivní program „Já a drogy“ (9.B)
- slušné chování, budování kladných vztahů ve třídách
- lyžařský výcvikový kurz

Březen

- soutěž Městské policie Poldinka „Ledové dobrodružství“ (5.A, 5.B)
- ochrana člověka za mimořádných událostí
- dětská práva
- setkání se zástupcem Střediska výchovné péče „Vztahy ve třídách“ (pro učitele)

Duben

- výtvarná soutěž A – Kluby ČR „Jaký bude svět až budeme velcí“ (5.B, 6.B)
- zdravé zuby a výživa (1. stupeň)
- den otevřených dveří
- dopravní výchova

Květen

- anketní lístky A- Kluby (6. – 9. třídy)
- výtvarná soutěž „Zvířátka také nekouří“ (6. ročník Svět. dne bez tabáku) (5.B, 6.B)
- soutěž Městské policie „Empík hledá medvídka Haribo“ (5.A, 5.B)
- nebezpečí drog (přednáška pro 1. třídy)
- školy v přírodě (1.stupeň)

Červen

- sběr starého papíru
- ochrana člověka za mimořádných událostí
- školní výlety
- školní sportovní olympiáda
- všestranný rozvoj žáka

